

№48/2020

Znanstvena misel journal

The journal is registered and published in Slovenia.

ISSN 3124-1123

VOL.2

The frequency of publication – 12 times per year.

Journal is published in Slovenian, English, Polish, Russian, Ukrainian.

The format of the journal is A4, coated paper, matte laminated cover.

All articles are reviewed

Edition of journal does not carry responsibility for the materials published in a journal.

Sending the article to the editorial the author confirms it's uniqueness and takes full responsibility for possible consequences for breaking copyright laws

Free access to the electronic version of journal

Chief Editor – Christoph Machek

The executive secretary - Damian Gerbec

Dragan Tsallaev — PhD, senior researcher, professor

Dorothea Sabash — PhD, senior researcher

Vatsdav Blažek — candidate of philological sciences

Philip Matoušek — doctor of pedagogical sciences, professor

Alicja Antczak — Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor

Katarzyna Brzozowski — PhD, associate professor

Roman Guryev — MD, Professor

Stepan Filippov — Doctor of Social Sciences, Associate Professor

Dmytro Teliga — Senior Lecturer, Department of Humanitarian and Economic Sciences

Anastasia Plahtiy — Doctor of Economics, professor

Znanstvena misel journal

Slovenska cesta 8, 1000 Ljubljana, Slovenia

Email: info@znanstvena-journal.com

Website: www.znanstvena-journal.com

ПРОГНОЗНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТРУДОРЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКУ ПРАЦІ УКРАЇНИ: АНТИКРИЗОВИЙ АСПЕКТ

Лелюк О.Ю.,

Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості, завідувачка відділу навчально-методичної роботи, ліцензування та акредитації освітньої діяльності

Кушнарєнко О.П.

Маріупольський державний університет, аспірант

FORECAST TRENDS OF LABOR SUPPLY OF THE UKRAINIAN LABOR MARKET: ANTI-CRISIS ASPECT

Leliuk O.,

Institute of Personnel Training of the State Employment Service, Head of the Department of Educational and Methodological Work, Licensing and Accreditation of Educational Activities

Kushnarenko O.

Mariupol State University, postgraduate student

Анотація

В статті визначено прогнозних тенденцій трудоворесурсного забезпечення в контексті протидії кризовим проявам. Ідентифіковано основні тенденції на ринку праці України. Проаналізовано динаміку зайнятого населення країни та здійснено прогнозування даних. Охарактеризовано динаміку рівня безробіття з прогнозуванням цього показника у майбутніх роках. Виявлено непропорційність розвитку ринку праці України через дослідження попиту та пропозиції робочої сили. Розглянуто особливості міграційних процесів в Україні. Доведено негативні тенденції трудоворесурсного забезпечення ринку праці України в кризових умовах та їх подолання шляхом підвищення якості людських ресурсів.

Abstract

The article identifies forecast trends in labor supply in the context of crisis management. The main trends in the labor market of Ukraine have been identified. The dynamics of the employed population of the country is analyzed and data forecasting is carried out. The dynamics of the unemployment rate with the forecast of this indicator in the coming years is characterized. The disproportion of the development of the labor market of Ukraine through the study of labor supply and demand is revealed. Peculiarities of migration processes in Ukraine are considered. The negative tendencies of labor supply of the labor market of Ukraine in crisis conditions and their overcoming by improving the quality of human resources are proved.

Ключові слова: людські ресурси, управління людськими ресурсами, криза, ринок праці, зайнятість, безробіття.

Keywords: human resources, human resources management, crisis, labor market, employment, unemployment.

Постановка проблеми. Сучасний етап економічного розвитку суспільства характеризується переважанням таких явищ як нестабільність, невизначеність, кризовість, що вимагає більш гнучкого характеру діяльності в сфері управління як на макро-, так і на мікрорівні. З огляду на те, що система управління людськими ресурсами є найбільш чутливою до змін у навколишньому середовищі, зростає роль саме людських ресурсів, які наділені здатністю бути як суб'єктом управлінських процесів і навіпаки. Виходячи з цього, слід зазначити провідну роль людського фактору в подоланні наслідків кризових проявів.

Тому зміна вектору розвитку системи управління людськими ресурсами з огляду на періодичну повторюваність кризових явищ в суспільстві є вкрай важливою та актуальною.

Метою статті є визначення прогнозних тенденцій трудоворесурсного забезпечення в контексті протидії кризовим проявам.

Викладення основного матеріалу. Дослідження макроекономічних передумов формування системи управління людськими ресурсами має важливе значення з огляду на мінливий характер розвитку економіки. Загальні економічні зміни значно впливають на процеси, які відбуваються на ринку праці. Тому дослідження загальнонаціональних тенденцій функціонування ринку праці слугують підґрунтям для формування комплексу заходів, які дозволяють реагувати на впливи зовнішнього ринкового середовища. Ситуація на ринку праці України щодо зайнятого населення демонструє чіткі негативні тенденції (рис. 1). Розглядаючи цей показник у динаміці та враховуючи тренд змін цього показника за останні десять років отримано прогнозне значення кількості зайнятого населення – 12,9 млн. осіб у 2031 р., що майже на 4 млн. осіб менше за сучасну кількість зайнятих.

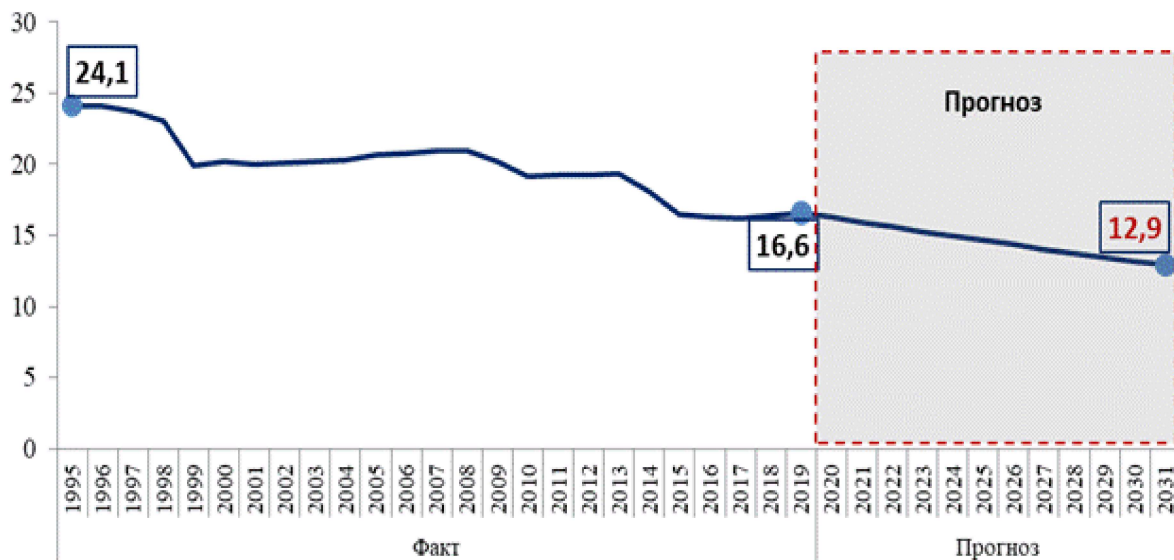

Рис. 1. Динаміка зайнятого населення України з прогнозом до 2031 р. (млн. осіб) [1]

Щодо рівня безробіття, то можна бачити (рис. 2), що коливання (різке зростання) спостерігалось у кризові для України 2008-2009, 2013-2014 рр. та прогнозовано у 2020-2021 рр.

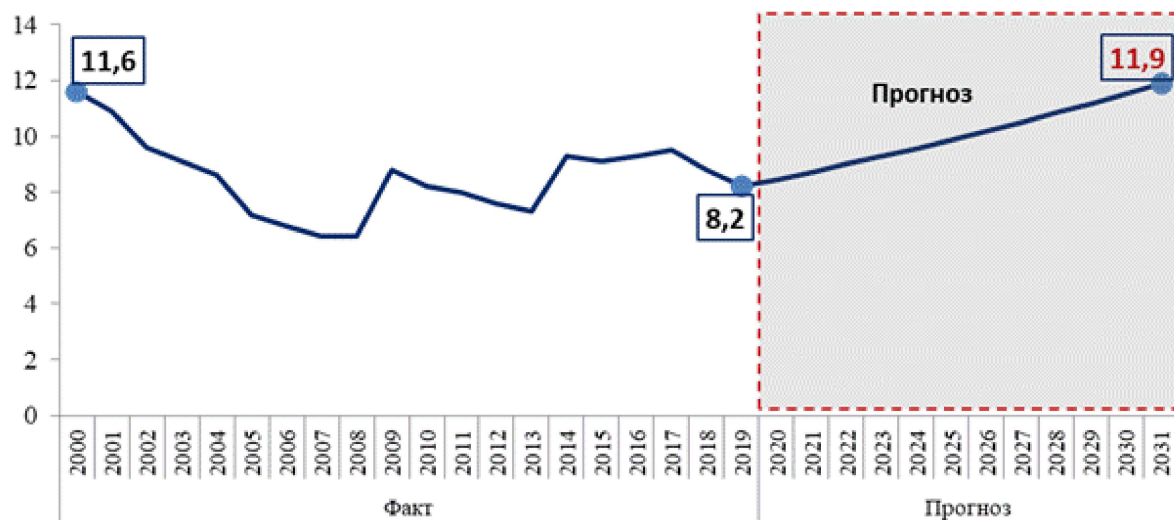

Рис. 2. Динаміка рівня безробіття серед населення віком 15-70 років з прогнозом до 2031 р. (у % до економічно активного населення, на кінець кожного звітного періоду) [1]

Ринок праці України характеризується невідповідністю між пропозицією робочої сили та попитом на неї, що демонструє співвідношення кількості безробітного населення з наявною кількістю вільних робочих місць (рис. 3). Хоча навантаження

на одне робоче місце щороку зменшується, але даний показник залишається на доволі високому рівні.

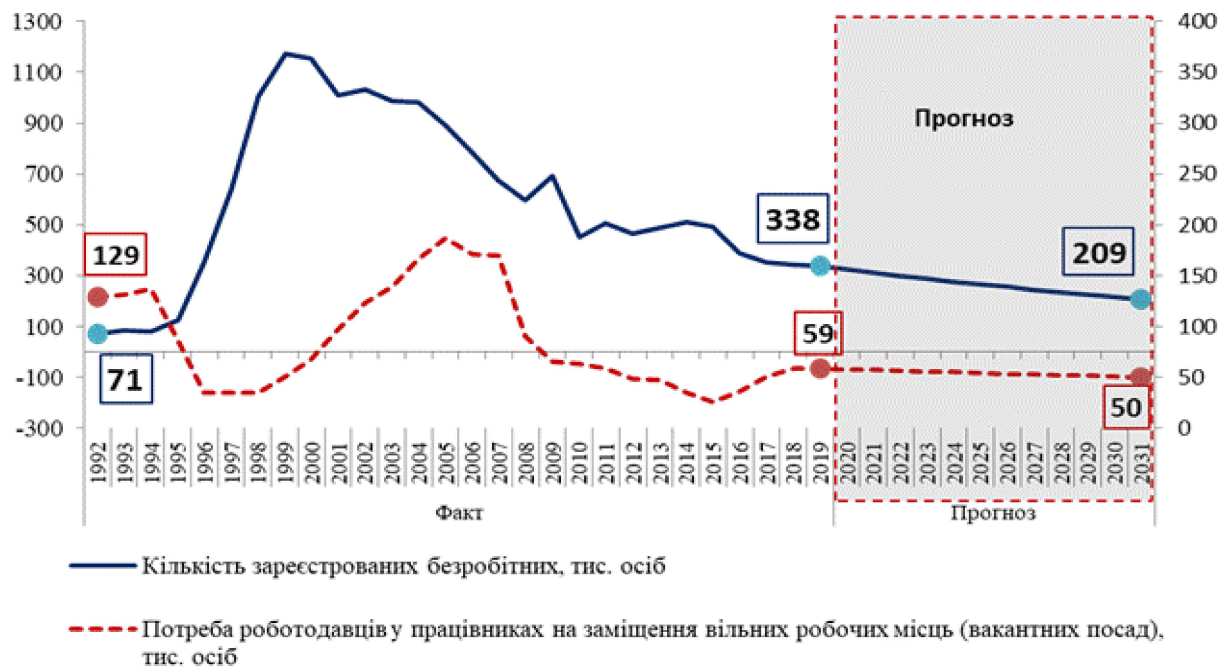

Рис. 3. Кількість зареєстрованих безробітних та кількість вакансій з прогнозом до 2031 р., тис. осіб [1]

Зокрема, у 2019 р. навантаження зареєстрованих безробітних на 10 вільних робочих місць складало 60 осіб (рис. 4). Щодо даних отриманих в результаті прогнозування, то в 2031 р. кількість зареєстрованих безробітних становитиме 209 тис. осіб,

що на 129 тис. осіб менше ніж зараз, а кількість вакансій – 50 тис. Прогнозоване навантаження зареєстрованих безробітних на 10 вільних робочих місць (вакантних посад) має незначне зниження до 59 осіб (рис. 4).

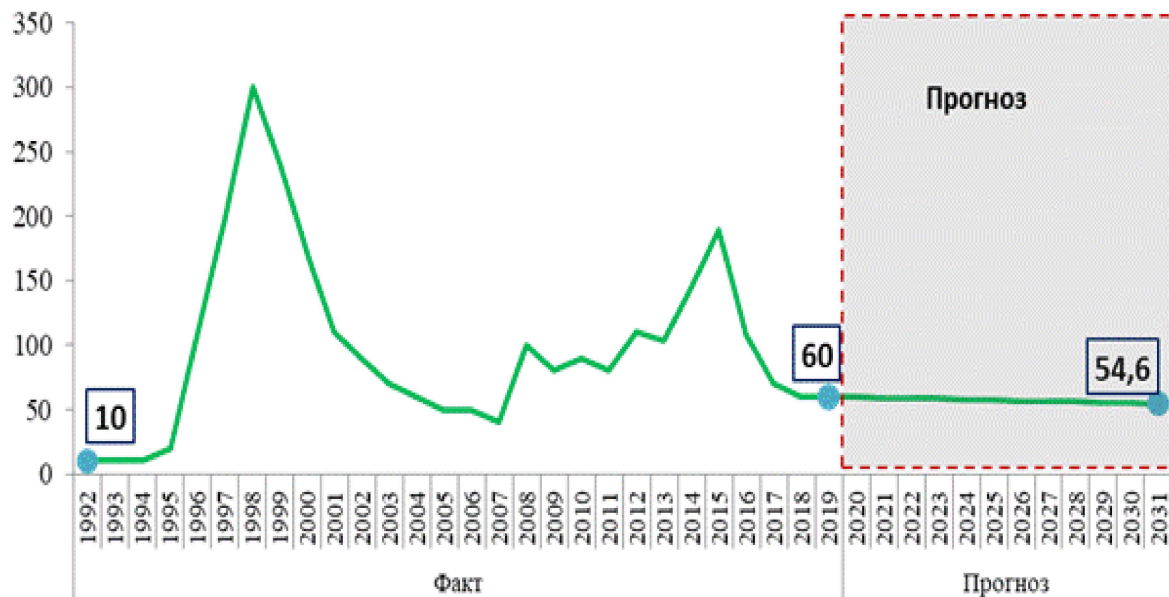

Рис. 4. Навантаження зареєстрованих безробітних на 10 вільних робочих місць (вакантних посад) з прогнозом до 2031 р., осіб [1]

Дивлячись на прогнозні дані щодо безробітного населення та зайнятості, можна припустити наявність подальшої негативної тенденції у демографічних та міграційних процесах в Україні. За здійсненими підрахунками, які враховують середні відхилення у кількості населення за останні десять

років, спрогнозовано кількість наявного населення в Україні, що складатиме 38,1 млн. осіб (рис. 5). Слід зазначити, що кількість населення в Україні знизилася з 52,2 млн. осіб у 1993 р. до 41,9 млн. осіб у 2020 р.

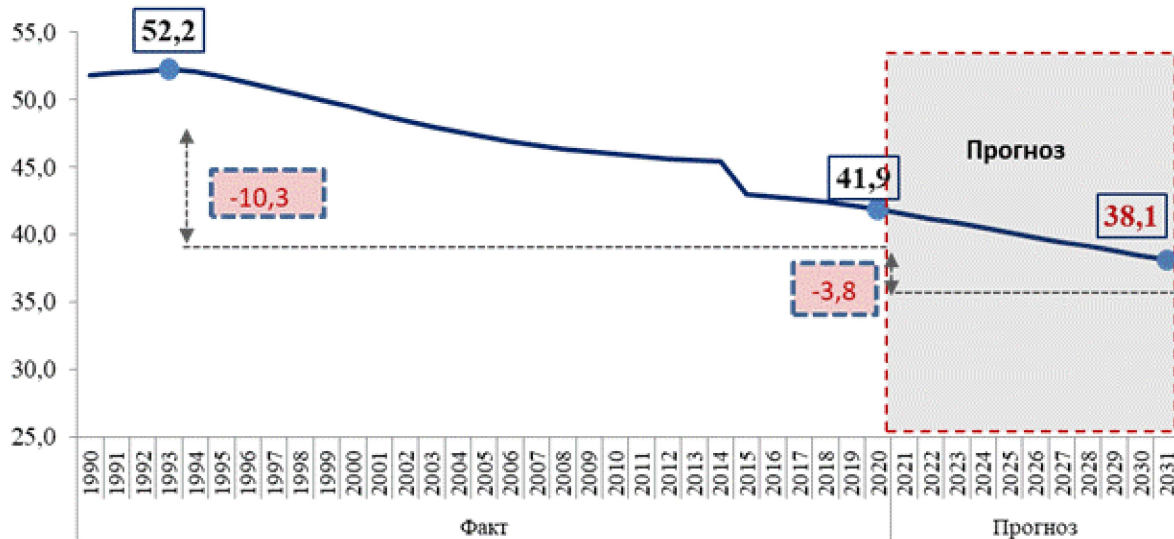

Рис. 5. Динаміка чисельності наявного населення з прогнозом до 2031 р., млн. осіб [1]

Поряд зі зменшенням населення з природніх причин (низька народжуваність, висока смертність населення) виникає проблема міграційного відтоку

співгромадян. На рис. 6 видно хвилеподібне коливання кількості вибулого населення та тенденцію до збільшення в прогнозованому періоді з 555 тис. осіб у 2019 р. до 754 тис. осіб у 2031 р.

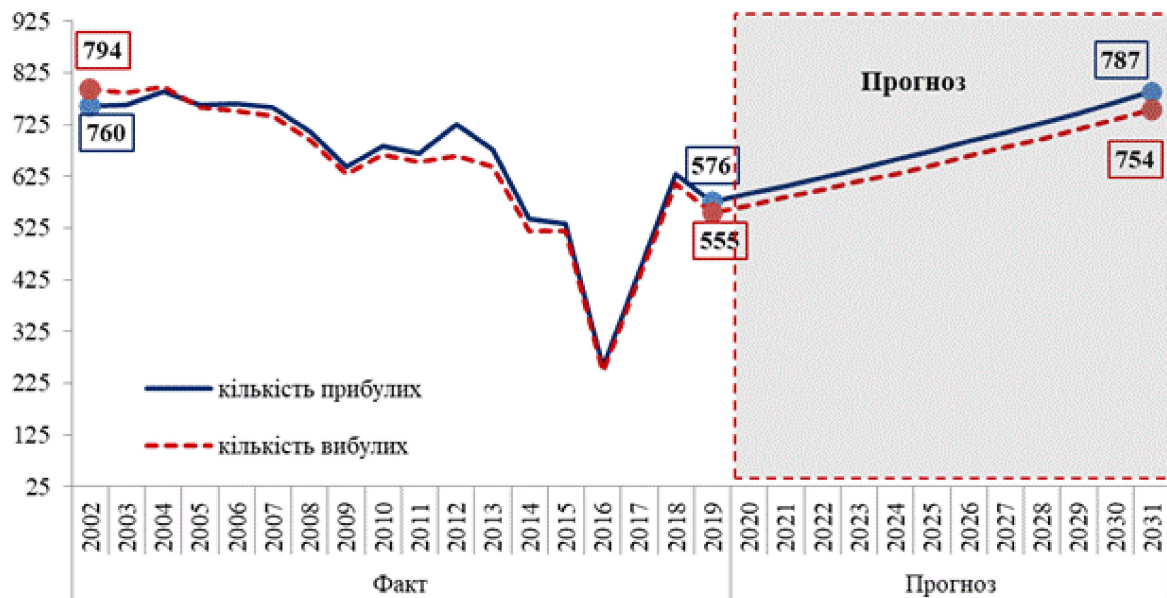

Рис. 6. Динаміка процесів міграції з прогнозом до 2031 р., тис. осіб [1]

Кількість населення, яке від'їжджатиме за межі України з урахуванням тенденціями минулих років суттєво збільшиться (рис. 7) та в 2031 р. може

становити 171 тис. осіб у порівнянні з 27 тис. осіб у 2019 р.

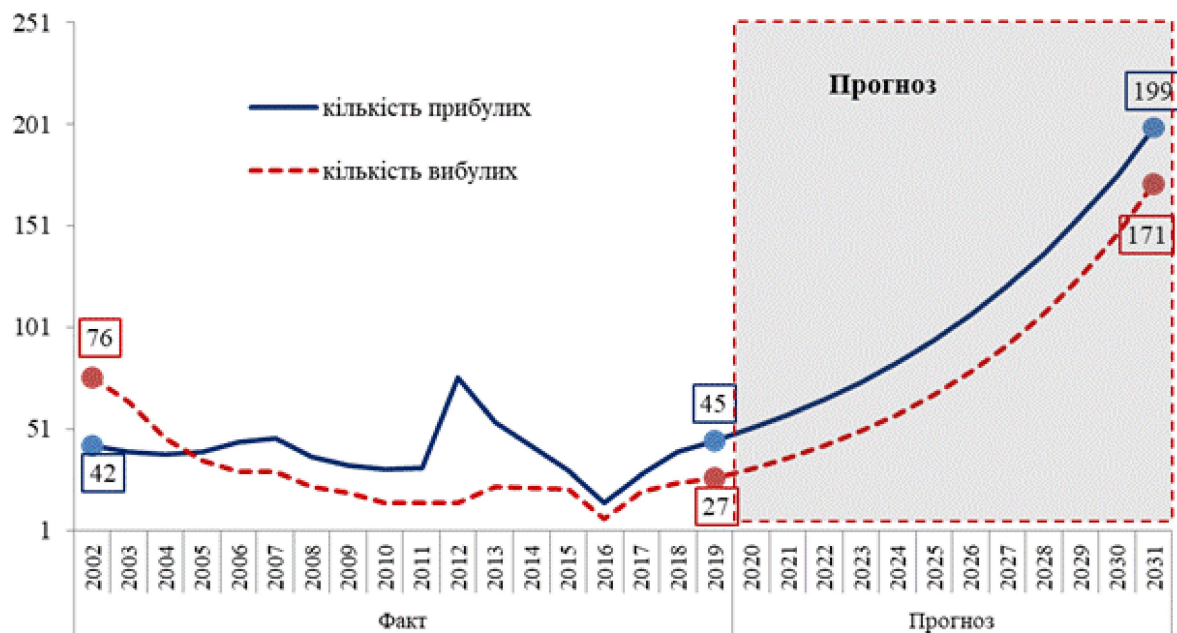

Рис. 7. Динаміка процесів міждержавної міграції з прогнозом до 2031 р., тис. осіб [1]

Формування якісної складової людських ресурсів на державному рівні досягається за допомогою системи вищої та професійно-технічної освіти. Кожного року заклади вищої та професійно-технічної освіти України готують велику кількість майбутніх фахівців. Пік кількості підготовлених фахівців закладами вищої освіти спостерігався у 2010 р. та

склав 654,7 тис. осіб (рис. 8), що майже у 3 рази перевищувало кількість випускників закладів професійно-технічної освіти (247,4 тис. осіб).

Щодо прогнозних даних до 2031 р. (рис. 8), то кількість випускників ЗВО може зменшитися на 151 тис. і складатиме 233 тис. осіб, а кількість випускників закладів професійно-технічної освіти зменшиться більше ніж удвічі і складатиме 56 тис. осіб.

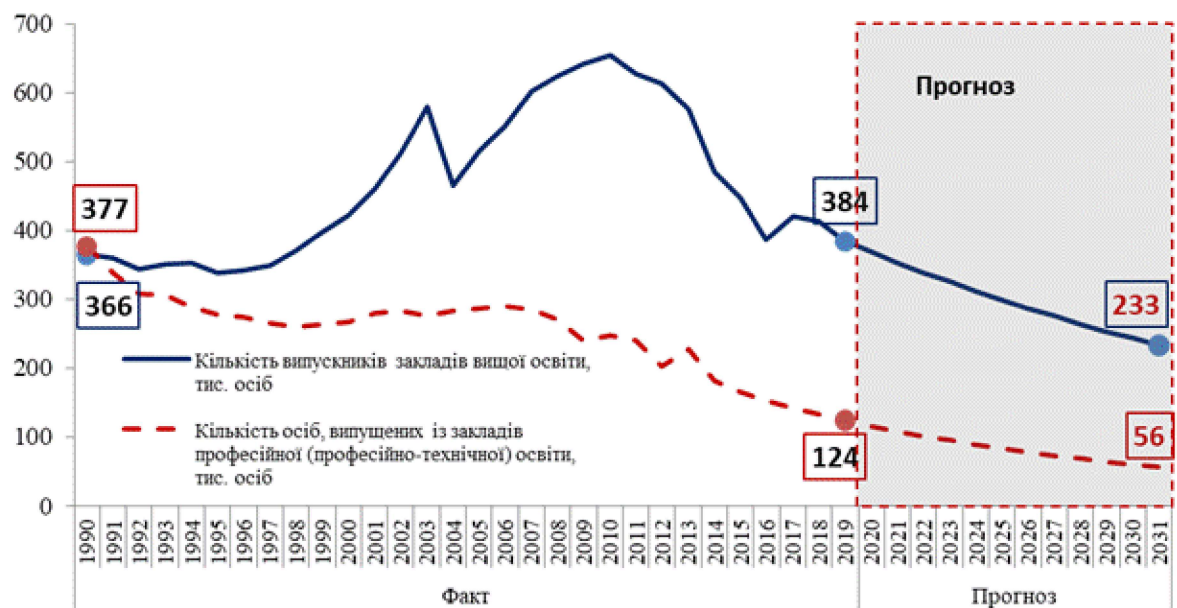

Рис. 8 Динаміка кількості випускників закладів вищої та професійно-технічної освіти з прогнозом до 2031 р., тис. осіб [1]

Висновки та пропозиції. Проаналізувавши масив статистичних даних та застосування методу прогнозування статистичних даних, можна зробити висновок про те, що демографічна ситуація в країні й надалі буде погіршуватися. Про це свідчать дані щодо наявної кількості населення та міграційних процесів. На ринку праці пануватимуть зростаючий рівень безробіття та зниження кількості зайнятого населення, а також значне перевищення кількості

безробітного населення над обсягом вакантних посад. В освітній сфері зберігатиметься значний кількісний розрив між випускниками закладів вищої освіти та закладами професійно-технічної освіти. Не виключено, що у період з 2021 по 2031 рр., на який було розраховано прогнозні дані за аналізованими показниками, можуть відбуватися кризові явища, викликані наслідками пандемії COVID-19.

Тому усі вивчені дані можуть ще більше погіршуватися. Тому наведені чинники спонукають до рішучих дій у галузі управління людськими ресурсами на всіх рівнях.

Оскільки кількісна нестача людських ресурсів рано чи пізно призведе до «якісного» кадрового голоду в усіх галузях вітчизняної економіки, необхідно активно впроваджувати систему розвитку знань людських ресурсів. За оцінками Світового банку, фізичний капітал в сучасній економіці формує лише 16 % загального обсягу багатства кожної країни, природний – 20 %, а людський капітал – 64 %.

Тому з огляду на вищесказане необхідно трансформувати систему управління людськими ресурсами в систему управління розвитком людських ресурсів, яка дозволить накопичувати та використовувати унікальні знання кожної окремої людини. Конкурентні переваги за таких умов полягатимуть насамперед в унікальних компетенціях, які базуватимуться на унікальних знаннях.

Список літератури

1. Сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ТРАНСФОРМАЦИЯ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ В РАЦИОНАЛЬНОЕ ХОЗЯЙСТВО

Руденков И.А.

кандидат экономических наук, доцент кафедры теоретической и институциональной экономики экономического факультета Белорусского государственного университета

Юргель Н.В.

магистр экономических наук, старший преподаватель кафедры современных технологий образования взрослых факультета переподготовки специалистов Института повышения квалификации и переподготовки кадров УО «Гродненский государственный им. Янки Купалы»

TRANSFORMATION OF A MARKET ECONOMY INTO A RATIONAL ECONOMY

Rudenko I.,

candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Theoretical and Institutional Economics, Faculty of Economics, Belarusian State University

Yurhel N.

master of Economics, Senior Lecturer of the Department of Modern Technologies of Adult Education of the Institute of qualification improvement and retraining of educational establishment «Grodno state University Yanka Kupala»

Аннотация

Мировая история до недавнего времени не имела опыт перехода отдельных стран от командно-административной к рыночной системе. А в каком направлении трансформируется экономика стран, достигших вершины рыночных отношений и почему они так активно экспортируют рыночные институты в страны, где они недостаточно развиты? Неужели они умышленно создают для себя сильных конкурентов в борьбе за экономические ресурсы? Конечно нет. Это свидетельствует о перманентном кризисе рыночной экономики, которую пытаются таким образом реанимировать. Однако внутри самых развитых экономик мира вызревают предпосылки и формируются институты, образующие систему отношений альтернативную рынку. Институты рационального хозяйства формируются на основе баланса интересов всех хозяйственных субъектов, как инструменты достижения общезначимых целей.

Abstract

Until recently, world history had no experience in the transition of individual countries from a command-administrative to a market system. And in what direction is the economy of countries that have reached the top of market relations transformed and why are they so actively exporting market institutions to countries where they are underdeveloped? Do they deliberately create for themselves strong competitors in the struggle for economic resources? Of course not. It indicates a permanent market economy crisis, which they are trying to reanimate in this way. However, inside the most developed economies of the world, the prerequisites mature and institutions are formed, forming a system of relations alternative to the market. The institutions of a rational economy are formed on the basis of the balance of interests of all economic entities, as tools for achieving universally significant goals.

Ключевые слова: трансформации социально-экономических систем, институциональная структура, рыночная неопределенность, экономическая рациональность, управление рисками.

Keywords: transformation of socio-economic systems, institutional structure, market uncertainty, economic rationality, risk management.

Идеологическая подоплека рыночной трансформации: что надо усвоить и что забыть. Командно-административная система, а по сути, система «Государственного Капитализма» оконча-

тельно сформировалась в результате экономических реформ Планового Хозяйства СССР к концу 70-х годов XX века и, как абсолютная монополия, привела к застою. В обществе созрело осознание необходимости реформ. В качестве эталона была